

KAVALA/Türkiye

Öncü | Dava | 28749/18 | Derdest | Nitelikli İzleme | Karar Tarihi: 10/12/2019 | Kesinleşme Tarihi: 11/05/2020

Davaya İlişkin Açıklamalar

Kavala davasında, başvuru 18 Ekim 2017 tarihinde Gezi olayları soruşturması kapsamında hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs (Türk Ceza Kanunu madde 312) ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs (madde 309) suçlamaları ile gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır.

Mahkeme, gözaltının ve tutuklamanın, başvuru bir suç işlediğine dair makul bir şüpheyi destekleyecek delillerin yokluğunda gerçekleştiğine (Sözleşme'nin 5/1 maddesinin ihlali) ve ayrıca başvuru susturma ve diğer insan hakları savunucularını caydırma gibi "gizli bir amaç güttüğüne" (Madde 5/1 ile bağlantılı olarak 18. Madde ihlali) karar vermiştir. Avrupa Mahkemesi (Mahkeme) ayrıca, Anayasa Mahkemesi tarafından başvuru tutukluluğuna ilişkin şikayetini incelemek için geçen sürenin (bir yıl, dört ay ve 24 gün), kişisel özgürlüğünün tehlikede olduğu göz önüne alındığında, yeterince "hızlı" olmadığına karar vermiştir (Madde 5/4'ün ihlali).

Mahkeme, 46. madde uyarınca, ihlalin mahiyetinin, onu telafi etmek için gereken tedbirlere ilişkin gerçek bir seçim hakkı bırakmadığını ve başvuru tutukluluğunun devamının, 5/1 maddenin ve 18. maddenin, 5/1. madde ile bağlantılı olarak ihlalinin devamı anlamına geleceğini belirtmiştir. Ayrıca davalı Devletlerin Sözleşme'nin 46/1 maddesi uyarınca Mahkemenin kararlarına uyma yükümlülüklerinin ihlalini de teşkil edeceğine işaret etmiştir. Bu nedenle, hükümetin başvuru tutukluluğuna son vermek ve derhal tahliye edilmesini sağlamak için her türlü önlemi alması gerektiğine karar vermiştir.

Kararın İcrasının Mevcut Durumu

Bireysel Önlemler

Avrupa Mahkemesinin incelemesinden itibaren gerçekleşen gelişmelere ilişkin daha detaylı bir açıklama 1377. ve 1411. Toplantılara ilişkin DH notlardan Sekreteryaya tarafından hazırlanan belgelerde (H/Exec(2021)10) bulunmaktadır.

Son İnsan Hakları toplantısında (1411., 14-16 Eylül 2021) Komite, Türk yetkililerinin, Mahkeme tarafından tespit edilen ihlallerin başvuru üzerindeki olumsuz sonuçlarını, özellikle de Komite'nin tekrarlayan itirazlarına rağmen başvuru derhal serbest bırakılmasını sağlamadaki başarısızlığının, davalı Devletin Mahkemenin mevcut davadaki kesin kararına uymayı reddettiği anlamına geldiği kanaatinde. Bu nedenle Temsilciler, önceki kararları, özellikle 1406. toplantıda (Haziran 2021) (DH) alınan kararlar ışığında, kararın uygulanmasını sağlamak için Sözleşme'nin 46 § 4 maddesi uyarınca öngörülen usule başvuruya karar verdiğini ve başvuru bir sonraki toplantıya kadar serbest bırakılmaması durumunda toplantıda Sözleşme'nin 46 § 4 maddesi uyarınca bu usulü başlatma niyetlerini Türkiye'ye resmi olarak bildirmeye karar verdiklerini ifade etmişlerdir.

Son olarak yerel mahkeme, ceza davasında 27 Eylül ve 5 Kasım ve 8 Ekim 2021 tarihlerinde düzenlenen duruşmalarda başvuru tutukluluğunu gözden geçirmiş ve her seferinde bire karşı iki oyla başvuru tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, 26 Kasım 2021 tarihinde görülen ceza davasında da başvuru tutukluluğunu gözden geçirmiş ve bire karşı iki oyla tutukluluğun devamına karar vermiştir. Bir sonraki duruşma 17 Ocak 2022'de yapılacaktır.

Yetkililer, yerel mahkemelerde devam eden yargılamanın güncel durumu hakkında bilgi vermiş; başvuru Mahkeme tarafından incelenen (hükümeti ve Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs) suçlarından tutukluluğunun 18 Şubat 2020'de sona erdiğini ve güncel tutukluluk halinin başka suç olan askeri ve siyasi casusluk (Türk Ceza Kanununun 328. maddesi) suçuna dayalı olduğunu ileri sürerek daha önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

Madde 9.1 bildirim (DH-DD(2021)1037, DH-DD(2021)1094, DH-DD(2021)1187)

Başvurucu, bildiriminde esas olarak, mahkemenin 8 Ekim'deki duruşmada tahliye talebini reddetme kararının hukuka aykırı ve hatalı olduğunu, bu da tutukluluğunun devam etmesinin gizli amaca dayandığını gösterdiğini iddia etmiştir. Üst düzey yetkililerinin başvuru aleyhine yaptığı son konuşmalara atıfta bulunmuş; bu tür açıklamaların yargı üzerinde baskı oluşturduğunu ve 18. maddenin tekrar tekrar ihlal edildiğinin göstergesi olduğunu savunmuştur.

Başvurucu ayrıca 8 Ekim 2021 tarihli duruşmada mahkeme huzurunda yaptığı savunmaların İngilizce tercümesini de sunmuştur (DH-DD(2021)1037). Esas olarak, tutukluluğunun herhangi bir delile dayanmadığını ve olayların kronolojisinin “yargı sürecine bir müdahalenin ve siyasi olarak lekelenmiş bir yargının varlığına işaret etmekte” olduğunu savunmuştur. Başvurucu, tüm suçlamaları reddetmiş ve “sunulan belgelerin nasıl suç delili niteliği taşımadığını” açıklamıştır. Tutukluluğunun “dayanaksız gerekçelerle uzatılmasının yargsız infaz ve Mahkemenin kararını dolanmak için bir hamle olduğunu” savunmuştur.

Madde 9.2 bildirim (DH-DD(2021)1257)

İFÖD, 15 Kasım 2021 tarihli bildiriminde Gezi davasını izlediklerini ve tüm duruşmalara hukuk ekibinin katıldığını kaydetmiştir. STK, 8 Ekim'deki duruşmada, başvuranın avukatlarının Mahkeme kararına ve Bakanlar Komitesi'nin kararlarına atıfta bulunduğunu ve bu belgelerin başvurunun tutukluluğunun devamını talep eden savcılık tarafından dikkate alınmadığını kaydetmiştir. İFÖD, diğer hususların yanı sıra, yerel mahkemenin başvurunun tahliye talebini reddetme gerekçesinin önceki gerekçelere benzer olduğunu ileri sürmüştür. STK, üst düzey devlet yetkililerinin ifadelerinin başvurunun tutukluluğunun devamına güçlü bir şekilde etki ettiğini iddia etmiştir.

Yetkililerin yanıtları (DH-DD(2021)1257, DH-DD(2021)1187)

Türk yetkililer, her iki Madde 9 bildirimine verdikleri yanıtta, başvurunun iddialarının aksine, davasının iç hukuka ve usule uygun olarak devam ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, Anayasa'nın hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı ile ilgili hükümlerine atıfta bulunarak, “bağımsız mahkemelerin bu konuda gerekli incelemeleri yapıp karar vereceğini” belirtmişlerdir. Yetkililer, eldeki kararın konusunun başvuranın Gezi Parkı olaylarıyla ilgili eylemleri olduğunu, ancak mevcut tutukluluk halinin farklı cezai kovuşturmalarda, özellikle siyasi veya askeri casusluk suçundan verildiğini iddia etmiştir. Bu bakımdan, yetkililere göre başvurunun karara konu olan tutukluluğu sona ermiştir.

Genel önlemler

Komite, son insan hakları toplantısında (1411.), Türk yetkililere, Avrupa Konseyi'nden ilham alarak, yürütme organı da dahil olmak üzere özellikle Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yapısal bağımsızlığına ilişkin standartlar bakımından Türk yargısının tam bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamak için yasal ve diğer önlemleri alma çağrısını yinelemiştir.

Buna karşılık, yetkililer önceki sunumlarını yinelemiştir.

Bakanlar Komitesinin Son İncelemesi:

Referans Metinler:

DH-DD(2021)1212, H/Exec(2021)10, CM/Del/Dec(2021)1411/H46-37

Notlar/Sorunlar:

Başvuru	Dava	Karar Tarihi	Kesinleşme Tarihi	Sınıflandırma kategorisi
28749/18	KAVALA	10/12/2019	11/05/2020	Kompleks sorun ve acil bireysel önlemler

1419. toplantı, 30 Kasım – 2 Aralık 2021 (DH) – Notlar:

Komitenin son kararlarını müteakip yerel mahkemeler önündeki son gelişmeler, eski hale iade yükümlülüğünün (*restitutio in integrum*) yerine getirilmesine yönelik ilerleme göstermemektedir. Aksine, yerel mahkemeler 27 Eylül ve 5 Kasım tarihlerinde yapılan incelemelerde ve 8 Ekim ve 26 Kasım 2021 tarihlerinde yapılan duruşmalarda başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvurucunun bu kararlara yönelik itirazları da reddedilmiştir. Bu Notların hazırlandığı sırada başvuran hâlâ tutukluydu.

Avrupa Mahkemesi'nin altını çizdiği gibi, nihai ve bağlayıcı bir yargı kararının uygulanmaması, hukukun üstünlüğü ilkesiyle ve Sözleşmeciler Devletlerin Sözleşmeyi onaylarken uymayı taahhüt ettikleri yükümlülüklerle bağdaşmayan durumlara yol açacaktır. Mahkeme kararlarının hızlı ve eksiksiz uygulanması başvurusunun haklarının korunması açısından hayati önem taşımaktadır ve Mahkemenin yetkisi ve sistemin güvenilirliği büyük ölçüde bu sürecin etkinliğine bağlıdır.

Bu nedenle, Eylül DH toplantısında alınan karar ışığında ve başvurusunun henüz serbest bırakılmadığı gerçeği göz önüne alındığında, Komite'nin Sözleşmenin 46 § 4 maddesi uyarınca öngörülen usule başvurulacağına dair niyetine ilişkin resmi bildirimde bulunma kararı alınmıştır. Bu amaçla, Komite ekteki geçici kararı kabul etmeyi düşünebilir.

Kararlar:

Temsilciler, CM/ResDH(2021)432 Ara Kararını kabul etmiştir.

Ara Karar CM/ResDH(2021)432

Execution of the judgment of the European Court of Human Rights

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanması

Kavala/Türkiye

(Temsilcilerin 1419. Toplantısında 2 Aralık 2021 tarihinde Bakanlar Komitesi tarafından kabul edildi)

Bakanlar Komitesi, Komite'nin Avrupa İnsan Mahkemesi'nin ("Mahkeme") nihai kararlarının infazını denetlemesini öngören İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 46. maddesinin 2. paragrafı uyarınca,

Mahkeme'nin, mevcut davada başvuruçunun tutuklanmasının ve tutuklu yargılanmasının, bir suç işlediğine dair makul bir şüpheyi destekleyecek delil yokluğunda gerçekleştiğini (Sözleşme'nin 5 § 1. maddesinin ihlali) ve Kavala Davasında ayrıca, başvuruçucu ve diğer insan hakları savunucularını caydırmak ve susturmak gibi gizli bir amaç taşıdığına (Madde 5 § 1 ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlali); ve Anayasa Mahkemesinin şikayetini incelemesinin yaklaşık bir yıl ve beş ay sürdüğünü, kişi özgürlüğünün tehlikede olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu denetimin yeterince "hızlı" olmadığına (5 § 4 maddesinin ihlali) dair bulgularını hatırlatarak;

Davalı Devletin Sözleşme'nin 46. maddesinin 1. fıkrası uyarınca taraf olduğu davalarda verilen tüm nihai kararlara uyma yükümlülüğünü ve bu yükümlülüğün, Mahkeme tarafından hükmedilen adil tazmin ödemesine ek olarak, mümkün olduğu ölçüde eski hale iadesini (*restitutio in integrum*) sağlamak amacıyla, tespit edilen ihlalleri sona erdirmek ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için, gerektiğinde, davalı Devlet yetkilileri tarafından münferit tedbirlerin alınmasını içerdiğini hatırlatarak;

Ayrıca, Mahkeme'nin mevcut davada, başvuruçunun tutukluluğunun herhangi bir şekilde devam etmesinin, 5. maddenin 1. paragrafının ve 18. maddenin ihlalinin yanı sıra, davalı Devletlerin AİHS'nin 46. maddesinin 1. paragrafı uyarınca Mahkeme kararına uyma yükümlülüklerine aykırı olduğunu ve sonuç olarak Türkiye'nin başvuruçunun tutukluluğuna son vermek ve derhal serbest bırakılmasını sağlamak için gerekli tüm önlemleri alması gerektiğini hatırlatarak;

Komite'nin sekiz karar ve ara kararının bir yandan yetkilileri başvuruçunun derhal serbest bırakılmasını sağlamaya ve diğer yandan Avrupa Mahkemesi'nin bulgularına dayanarak ve aleyhindeki Avrupa Mahkemesi tarafından eleştirilen veya bu Mahkeme tarafından tutukluluğunu haklı çıkarmak için yetersiz bulunan kanıtlara dayanan cezai kovuşturmanın gecikmeksizin sonlandırılmasını sağlamaya şiddetle çağırıldığını hatırlatarak;

Türkiye'nin başvuruçunun derhal serbest bırakılmasını sağlamayarak, mevcut davada Mahkeme'nin nihai kararına uymayı reddettiğini değerlendirmektedir;

Bu nedenle, 2 Şubat 2022'deki 1423'üncü toplantısında, Türkiye'nin AİHS'nin 46. maddesinin 1. paragrafı uyarınca özellikle Mahkeme'nin 46. madde kapsamındaki beyanı ve alınması gereken bireysel önlemler başta olmak üzere Sözleşmedeki yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği sorusunu Mahkemeye gönderme niyetini Türkiye'ye resmi olarak bildirmektedir ve, Türkiye'yi en geç 19 Ocak 2022'ye kadar alınması gereken münferit tedbirler başta olmak üzere bu soruna ilişkin görüşünü özlü bir biçimde sunmaya davet etmektedir.